

OILA MUSTAHKAMLIGIDA OTA-ONANING ADOLAT TAMOYILLARI XUSUSIDA

E. Madrahimov

Furqat tuman Kasb-hunar maktabi Tarix fani o'qituvchisi

Annotatsiya: Oila barqarorligi, Xalqaro oila kuni, ma'naviy yetuklik, milliy qadriyat, oila birdamligi, sog'lom oila.

Mamlakatimizda oila barqarorligi - jamiyat barqarorligi sifatida e'tirof etilib, shaxsning oilada kamol topishi uchun barcha huquqiy asoslar yaratilgan. Jumladan, O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasida "oila jamiyatning asosiy bo'g'inidir hamda jamiyat va davlat muhofazasida bo'lish huquqiga egadir", deb belgilab qo'yilgan.

Bugungi kunda oilani mustahkamlash dunyo miqyosida ham bosh masala darajasiga ko'tarilgan muammolardan biridir. Oilalar ahilligi, mustahkamligiga erishish maqsadida BMT Bosh Assambleyasi 1993-yil 20-sentyabrdagi yigilishida 15-mayni har yili "Xalqaro oila kuni" sifatida nishonlash to'g'risida qaror qabul qildi. SHundan buyon, butun dunyoda, jumladan, yurtimizda ham "Xalqaro Oila kuni" keng nishonlab kelinadi. Binobarin "oila — insonning o'zini takror ishlab chiqaruvchi muqaddas makon". U inson zotining, uning avlodining davom ettirish manbaidir.

Birinchi Prezidentimiz I.A.Karimov 2012 yilni "Mustahkam oila yili" deb atashni taklif etdi va bu taklif butun xalqimiz tomonidan qizg'in qo'llab-quvvatlandi. CHunki oila - jamiyat poydevoridir. Uning mustahkamligi, moddiy va ma'naviy barkamolligi esa davlat va jamiyat farovonligi negizidir. SHu jumladan, 2014-yilni mamlakatimizda "Sog'lom bola yili" deb e'lon qilinishi jamoatchiligimiz tomonidan keng qo'llab-quvvatlandi. Joriy yilning 19 fevral kuni O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "Sog'lom bola yili" Davlat dasturi to'g'risida"gi qarori qabul qilindi.

Xususan, ta'kidlash zarurki, muqaddas qadriyatimiz bo'lmish oilani mustahkamlash, bu boradagi tariximizni o'rganish, uni targ'ib va tashviq qilish ishlarini muntazam davom ettirish, bunda esa asosan yoshlarimiz tarbiyasiga e'tiborni qaratishimiz zarur.

Oilada tug'ilgan farzandning yetuk inson bo'lib voyaga etishi, bola dunyoqarashining ota-ona ta'sirida shakllanishiga bog'liq bo'ladi. Agar oilada ota-ona vazifasi ijobiy bajarilsa, ya'ni, bolada oilaga, ota-onaga, keksalarga hurmat, o'zaro yordam xislatlari shakllansa, u kelajakda oila qurgach, o'zi ham farzandlarini xuddi shunday tarbiyalashga intiladi.

Oilada ajdodlardan meros bo'lib qolgan tarbiya mezonlari va an'analarini farzandlarga etkazish ota-ona zimmasida bo'ladi. Xususiyl mulkka ega bo'lish va

avlodga meros qilib koldirish vazifasi xam muxim bo'lib, u xar bir oilaning o'z jamg'armasi bo'lishini taqozo etadi, shuning uchun xam ota-ona va oila a'zolari «bir yoqadan bosh chiqarib», tinmay mexnat kiladi, orttirganiga tuy va oilaviy tadbirlar utkazadi, uy-joy, tomorqalarni farzandlariga meros. sifatida qoldiradi. Bu xam oila mustaxkamligiga, ota-onaning obro'-e'tiboriga xizmat qiladi.

Ota-ona vazifalarini bajarishida muxim omillaridan biri - bu etakchilik xislatidir. Munosib ota va ona fazilatlarini mujassamini topish xamma zamonlarda xam eng dolzarb bo'lib kelgan. Tarixda shunday ota-onalar bo'lganki, ularning sa'y-harakatlari, insoniy fazilatlarini, ishbilarmonligi bilan oilasi obod bo'lgan, ammo taraqqiyotga emas, aksincha, beqarorlikka sabab bo'lgan etakchi ota- onalar ham talaygina. Bulardan notinch va jinoyatchilikka sabab bo'luvchi oila yuzaga keladi.

Er va xotinning ma'naviy etukligi deganda ularning ma'naviy qadriyatdan boxabarligi, ularga berilgan maslahatlar, ibratli fikrlarni to'g'ri tahlil qilib, o'z hayot yo'llarida ulardan oqilona foydalanib, aql bilan ish tutishlari, yuzaga kelgan ayrim muammolarni hamfikrlilik bilan hal qila olishi tushuniladi. Bundan tashqari, ular "yozilmagan qonun"deb ataluvchi ahloq normalari soxibi bo'lishi zarur.

Shuning uchun ham ahloq insonning ichki dunyosini nomoyon qilib beradi. Insonning ahloqiy sifatlari asosan oilada shakllanadi. Misol uchun, oila a'zolari dasturxon boshida yig'ilganda bolalarga "Shoshma, ovqatni avval kattalar boshlaydi", "Qoshiqni o'ng qo'lingda ushla", "Ovqatlanayotganingda gaplashma" kabi ahloqning eng sodda ko'rinishlarini singdirib boriladi yoki bolalarni maktabga, o'qishga kuzatayotganimizda "O'zingdan kattalarga salom ber, avtobusda joy berishni unutma", - deb uqtirib qo'yamiz.

Adolat - ota-onalar shaxs ma'naviyatining asosiy fazilatlaridan biridir. Oilada ota-ona shaxsi oilani boshqarishda adolat tamoyiliga rioya qilmas ekan, uning tarbiya jarayonidagi ishlari talab darajasida bo'lmaydi. Milliy ma'naviyatimizning qadim odatiga ko'ra, ota-onalarning, oila boshqaruvining eng asosiy fazilati - adolat sanalgan. Bugungi kunda odil, adolatli ota-ona bo'lish uchun oilada bir gurux insonlar jamoasini boshqarib borishni o'z zimmasiga olgan odamdan ko'p narsa talab etiladi. Oila rahbari - ota-ona, avvalo, oila a'zolari dardi bilan yashashni, zimmasiga oilaning og'irini engil qilishdek mas'uliyat yuklanganligini teran xis etishi lozim. Zero, xalollik, adolatparvarlik, oilaparvarlik ota-onalarning ma'naviy qiyofasini belgilaydigan, uning obro'sini oshiradigan muhim omildir.

Binobarin, oila rahbarlari - ota-onaning ma'naviy fazilatlarida ham tashabbuskorlik muhim rol o'ynaydi. Tashabbuskor ota yonib, zavq bilan yashaydi va oila boshqaradi va uni moddiy va ma'naviy ta'minotini engillashtiradi, shunga yarasha mehnat qiladi. Ota-onaning tashabbuskorligi uch narsada bilinadi: oilani birlashtirish, ularni boshqarish va tarbiyasini ta'min etish. Birlilik yo'q joyda baraka va oilada tinchlik bo'lmaydi. Oila boshqaruvi (uyushtiruvchanlik) zaif bo'lsa, tartib va intizomga putur etadi. Tarbiya bo'lmasa, birlik yo'qoladi.

Oila a'zolari birlashsa, uyushsa va tarbiyasi mukammal bo'lsa, oila farovonlikka yuz tutadi. Oila a'zolarida yashash va ishlashga ishtiyoq ko'payaveradi. Ruxi oxorlanib, yangilanish ro'y beradi. Myammo va illatlar kamayadi. Bularning barchasi ota-onani oilani boshqarishiga, tashabbuskorligiga ham bog'liq.

Sog'lom bolani tarbiyalash ota-onadan ulkan ma'sulyatni talab qiladi. Bu boradagi ota-onaning burchi va vazifalarini qisqacha qilib quyidagicha ko'rsatish mumkin: ular oilada farzandlarga oila a'zolarining bir-biriga g'amxo'rliqi, mehnatda ixtiyoriyligi va majburiyligini tushuntirishi, intellektual salohiyatini rivojlantirishi, zaruriy shart-sharoitlarni yaratishi, salomatligini mustahkamlash masalasiga e'tiborni qaratishi, oilaviy marosimlarni kam xarajat qilib, isrofgarchilikka yo'l qo'ymaslikka o'rgatish, kasb-hunarga o'rgatish va bolani qo'llash, oiladagi mavjud iqtisodiy imkoniyatlardan o'rinli foydalanishni ong tafakkuriga singdirishi, mehnatni qadrlash kabi xususiyatlarni farzandlarida tarbiyalab borsagina, albatta ota-ona, el-yurt mahalla-ko'y oldida xijolat bo'lmaydi. Bunday oila farzandlari kelajakda ishbilarmon, mehnatsevarligi bilan ota-ona mehnatini qadrlab, oilada mo'tadil insoniy, ijtimoiy muhit yaratishda o'z xissalarini qo'shishlari mumkin. Zero, yurtboshimiz SH. M. Mirziyoyev aytganlaridek, - "Biz sog'lom bola deganda, nafaqat jismoniy, balki ma'naviy jihatdan ham sog'lom bolani o'zimizga tasavvur etamiz", "Farzandlari sog'lom yurt qudratli bo'lur, qudratli elning farzandlari sog'lom bo'lur" degan iborada katta xikmat bor.